

ANTON STOLWIJK

Ons soort Amerika

2018 Prometheus Amsterdam

Voor Nathan, Liza en Annemarie

© 2018 Anton Stolwijk
Omslagontwerp en illustratie CMRB
Foto auteur Sacha de Boer
Zetwerk Mat-Zet bv, Soest
www.uitgeverijprometheus.nl
ISBN 978 90 446 3600 0

J A N U A R I

Ik heb de verkeerde kinderwagen gekocht.

Ik dacht dat ik de verschillende modellen nog wel zo nauwkeurig had vergeleken – wel of geen verstelbare zitjes, wel of geen bagagevakjes, fleshoudertjes, zwenkwieltjes, riembeschermertjes – maar tijdens mijn allereerste wandeling wordt meteen duidelijk dat ik het belangrijkste criterium over het hoofd heb gezien.

Cushing Street is bedekt met een laag sneeuw van zeker vijftien centimeter dik, en de nieuwe kinderwagen blijkt veel te breed voor het smalle schoongeveegde paadje op de stoep. De wieltjes zakken weg en lopen helemaal vast. Zwoegend als een molenpaard moet ik door de sneeuw.

Andere mensen zijn er niet – het is halfzeven 's ochtends, het schemert nog. De lege straat biedt een sprookjesachtig aanzien: oude houten huizen in blauw of groen of wit, met puntdaken en rokende schoorstenen en deuren waaraan in veel gevallen nog kerstversieringen hangen.

Zelfs die versieringen zijn hier smaakvol: geen zwaaiende kerstmannetjes of knipperende rendieren, maar kransen, hulsttakken, handgeschilderde gelukwensen.

Love Trumps Hate staat er in sierlijke letters op een bord

waarbij een elektrisch kaarsje brandt – pas later begrijp ik dat Trump niet alleen naar de aankomende president verwijst, maar ook een werkwoord is: *liefde troeft haat af* – je moet er maar op komen.

Ik ploeter voort – inmiddels klontert er zo veel sneeuw aan de wielen dat de wagen is veranderd in een sneeuwschuiver, en ondanks de kou begin ik ongenadig te zweten van de inspanning. Behalve het gekraak van de sneeuw en mijn steeds luider wordende gehijg is het nog altijd doodstil in Cushing Street.

Ongeveer halverwege staat een bakstenen gebouw met een statig bordes en een vlaggenmast waaraan de Amerikaanse vlag hangt. *Haggerty School*, staat er op de gevel. *Everyone Is Different. Everyone Belongs.*

Er branden nog geen lichten binnen, maar op de stoep staat al wel een verkeersregelaar. Ze draagt een lichtgevend gele jas die zeker drie maten te groot is en een spiegelende zonnebril, waardoor ik niet zeker weet of ze me voorbij ziet schuiven. Ze reageert in ieder geval niet als ik groet, maar blijft stokstijf staan, benen gespreid, handen op de rug. Ik zie geen voetsporen in de sneeuw om haar heen; ze moet al minstens een uur op dezelfde plek hebben gestaan.

Als de supermarkt in zicht komt is het al bijna zeven uur, en langzamerhand begint de straat een beetje tot leven te komen. Op de stoepen verschijnen de eerste mensen met sneeuwscheppen. Uit de witte bergen die ze afgraven komen Volvo's en elektrische Toyota's tevoorschijn – andere soorten auto's hebben ze hier blijkbaar niet.

Good morning, good morning, zeggen de mensen op gedempte toon tegen elkaar, en als iemand mij en mijn veel te grote wagen in het oog krijgt: *cute kids, cute kids*, ook al zijn de diep slapende kinderen bijna geheel aan het oog onttrokken door dekens, mutsjes, sjaals.

De supermarkt is gevestigd in een grijs betonnen gebouw, dat nogal detoneert tussen de oude houten huizen. Het is er groot en duur en bloedheet, en door alle smeltende sneeuw laat de kinderwagen er een waterig spoor achter, als een slak. Als ik even stilhoud op de groenteafdeling ontstaat er zo'n grote plas om ons heen dat een wat oudere man er verbaasd naar blijft staan kijken.

It's just melting snow, wil ik zeggen, maar ik zeg het per ongeluk in het Nederlands, en de man deinst terug.

'I don't understand German,' mompelt hij licht verwijtend voor hij wegloopt, en dat kan ik hem niet kwalijk nemen. Dit is Amerika, om precies te zijn Cambridge, Massachusetts, mijn nieuwe woonplaats, en daar heb ik het voorlopig maar mee te doen.

Cambridge is een stad met een reputatie – meerdere reputaties zelfs: duurste huizen, slimste mensen, meeste fietsen. Van de Amerikaanse oostkust, haast iedereen zich er altijd bij te zeggen – als je de westkust ook meetelt is er geen lol meer aan, want dan staan de steden rond Silicon Valley altijd boven aan dit soort lijstjes.

Hoe dan ook, de huizen in Cambridge zijn uitzonderlijk

duur, de mensen uitzonderlijk slim, de fietsen uitzonderlijk talrijk.

Het valt nog niet mee om met eigen ogen iets van al die uitzonderlijkheid te ontdekken. De huizen in Cushing Street – gemiddelde verkoopprijs van een eengezinswoning: 1,2 miljoen dollar – zijn best charmant, maar niet bijzonder groot of luxe, eerder zelfs een beetje armoedig. Geen elektrisch bedienbare hekken, oprijlanen of verwarmde buitenzwembaden, maar afbladderend houtwerk, scheve stoepen en roestige vuilnisbakken.

De mensen die er wonen – percentage volwassenen met een universitair diploma: 76 procent – zien er al net zo sjofel uit. Goedkope sportschoenen, slechtzittende jassen, baseballpetjes met oorwarmers. Beleefd zijn ze wel, merk ik als ik een paar keer op en neer naar de supermarkt ben geweest. De vrouwen springen behulpzaam aan de kant als ik eraan kom schuiven, de mannen tillen de zware kinderwagen uit eigen beweging stoepjes op of af.

Van de voor Amerikaanse begrippen zo indrukwekkende verzameling fietsen in Cambridge – aantal per huishouden: 1,5 – zie ik ook weinig, maar dat zal wel aan het weer liggen. Het sneeuwt en het sneeuwt en het sneeuwt, alsof het nooit meer op zal houden. De voetstappen van mijn vrouw, die elke ochtend om tien voor acht naar de bus wandelt, zijn om acht uur al niet meer te zien. Mijn zoontje staat eindeloos met zijn neus tegen het raam gedrukt naar de voorbijvliegende sneeuwvlokken te kijken.

'This fucking thing!' roept Mario als het schilderij voor de tweede keer in het wiegje van mijn dochttertje is gevallen. 'Ze verkopen geen deugdelijke spijkers in dit land. Alles moet altijd maar goedkoop. Hoe kan ik zo werken? Het is levensgevaarlijk!'

Ik weet niet wat ik moet zeggen, en er valt een ongemakkelijke stilte.

Ik heb nog nooit iemand zo onhandig met een hamer zien slaan als Mario, en bovendien hoef ik helemaal geen schilderij in de slaapkamer, en zeker geen abstracte donkergroene vlek. Maar Mario is onze huisbaas, en dus laat ik hem maar begaan.

Hij klimt het trapje weer op en probeert het met een andere spijker – er klinkt een harde klap en nu dwarrelen er kruimels stucwerk in de wieg.

'Jesus!' roept Mario, en ineens heeft hij er genoeg van. Hij zet het schilderij tegen de slaapkamermuur – waar het de rest van het jaar zal blijven staan – en gaat mismoedig op de grond zitten, mopperend op slechte spijkers, slechte hamers, slechte muren.

Het ziet ernaar uit dat Mario voorlopig mijn beste, tevens enige vriend zal worden in Cambridge. Hij woont op de bovenverdieping en is huisman, net als ik. Aangezien het te hard sneeuwt om naar buiten te gaan en hij zich klaarblijkelijk verveelt, klopt hij bijna elk kwartier wel een keer op onze deur, de ene keer met een oud schemerlampje in de hand, de andere keer met een stapeltje borden, een klok zonder batterijen of een afschuwelijk schilderij.

'Your wife is going to love this when she gets home,' zegt hij

elke keer. ‘Ik heb een oog voor mooie spullen, dat weet iedereen.’

Wij zijn de allereerste huurders van het appartement – de allereerste trede op het pad naar rijkdom voor Mario en zijn vrouw Julia. Ze hebben zeer diep in de buidel getast om het benedenhuis te kopen, met als doel het voor zeer veel geld te verhuren aan buitenlandse onderzoekers met ruime onkostenvergoedingen, zoals mijn vrouw.

Drieduizend dollar per maand voor een krakkemikkige benedenwoning met twee slaapkamers – nog niet zo lang geleden had je voor een paar duizend dollar meer een huis kunnen *kopen* in Cushing Street, had Mario triomfantelijk gezegd toen we het huurcontract tekenden.

Maar nu zit hij op de grond van onze slaapkamer met een paar kromgeslagen spijkers in zijn hand – een weinig triomfantelijk gezicht.

‘Ik zal wel een timmerman voor jullie bellen,’ zegt hij gelaten. ‘Ik laat het schilderij zolang maar even hier staan. *Your wife will love it.*’

Ik ga mijn vrouw dit jaar niet vaak zien. Haar agenda staat nu al vol deadlines, workshops, lezingen, conferenties.

‘Ze werken op Harvard veel harder dan in Nederland,’ zucht ze als ze de eerste week achter de rug heeft. ‘Ik voel me al bijna schuldig als ik even koffie ga halen.’

Kinderopvang is onbetaalbaar in Cambridge; het dringt nu pas tot me door dat ik er hier het grootste deel van de tijd al-

leen voor sta. Mijn zoontje is bijna achttien maanden oud en mijn dochtertje net vier maanden – er hangen me nog heel wat luiers, fruithapjes, flesjes, badjes, boertjes, krampjes en doorkomende tandjes boven het hoofd.

Ons huis zit vol verrassingen. Pas na een week kom ik erachter dat er een trap verborgen zit achter een schuifdeurtje in de keuken. De treden leiden naar een immense, steenkoude kelder, die is ingericht als een soort tweede woonkamer: zevenzitsbankstel, televisie, bureau, zelfs een wc. Er is één klein raampje, waardoor wat donkergrijs, somber licht naar binnen valt.

Terwijl de kinderen hun middagdutje doen, scharrel ik er een tijdje rond. De tv is niet aangesloten, op het bureau liggen muizenkeutels en in de boekenkast staan beduimelde thrillers uit de jaren zeventig; al snel val ik ten prooi aan mistroostige gedachten.

Plotseling hoor ik gerommel en voetstappen vanuit een ander deel van de kelder, en het geluid van ijzer dat op ijzer slaat.

‘Wie is daar?’ roep ik schor van schrik – ik herken mijn eigen stem bijna niet.

Er zwaait een deur open en in een streep tl-licht verschijnt Mario, slechts gekleed in een slobberige trainingsbroek. Hij ziet er verward uit.

‘Hebben jullie toevallig een afstandsbediening over?’ vraagt hij. Zonder het antwoord af te wachten loopt hij richting het bureau en trekt een paar laden open, en als dat niets oplevert

bukt hij zich om onder de salontafel te kijken.

‘Gezellig is het hier, vind je ook niet?’ roept hij over zijn schouder. ‘De vorige eigenaars lieten hun deel van de kelder gemeubileerd achter. We hebben het maar zo gelaten. Veel mooier dan het rommelhok aan onze kant.’

Wie weet hoe vaak hij hier komt, denk ik ongemakkelijk. Misschien zit hij hier elke avond wel op de bank terwijl wij boven liggen te slapen.

Ondanks het feit dat we elkaar de afgelopen dagen vaak hebben gesproken, heb ik niet het idee dat ik Mario al echt heb leren kennen. Hij praat veel, maar vraagt weinig, en luistert nog minder. Ik bekijk hem nog eens goed terwijl hij moeizaam weer overeind komt. In zijn blote buik en zonder zijn onafscheidelijke baseballpetje ziet hij er een stuk ouder uit dan ik hem tot nog toe had geschat. Zijn hoofd is bijna kaal en zijn borsthaar is grijs – hij moet al tegen de zestig lopen.

‘Deze heb je vast niet nodig, dus mag ik ’m wel meenemen,’ deelt hij opgewekt mee terwijl hij zwaait met een afstandsbediening die klaarblijkelijk onder de salontafel lag. ‘Ik heb een heleboel tv’s in mijn kelder staan. Wel vijf – goedkoop op de kop getikt op een veiling. Maar de afstandsbedieningen zaten er niet meer bij.’

Ik knik, nog steeds een beetje verbouwereerd door de hele situatie, maar Mario laat zich daar totaal niet door uit het veld slaan. Hij gaat op de bank zitten en begint op zijn gemak te bladeren door een oude *National Enquirer*.

‘Jullie gaan nog veel plezier beleven aan jullie kelder,’ zegt

hij. ‘In de zomer is het hier heerlijk koel, en dit is ook een goede schuilplaats voor als het straks allemaal uit de hand loopt in dit land.’

Even denk ik dat hij een grapje maakt, maar hij kijkt bloed-serieus.

‘Over een paar dagen is Trump president, en dan breekt de hel los – let op mijn woorden. *Riots and looting*. Dan zit je hier veilig.’

De sneeuw blijft maar vallen. Bussen rijden inmiddels niet meer, de supermarkt is dicht, sommige delen van Massachusetts zitten zelfs zonder stroom.

Mijn dochtertje is nog altijd niet helemaal bekomen van de jetlag; ’s nachts ligt ze wakker en overdag slaapt ze uren achter elkaar. Mijn zoontje zit nog steeds aan het raam gekluisterd. Veel is er niet te zien buiten, behalve de grote sneeuwschuiver van de gemeente die van tijd tot tijd door Cushing Street komt daveren, en een man met een soort elektrische gras-maaier die de stoepen schoonveegt.

Zou de hel hier echt losbreken als Trump is beëdigd? Het is moeilijk voor te stellen. Van gevechten tussen voor- en tegenstanders zal het in Cambridge niet snel komen: 90 procent van de stemmen was hier immers voor Hillary Clinton, en Donald Trump moest de resterende procentjes ook nog eens delen met de Green Party en de Libertarian Party en met allerlei onafhankelijke kandidaten – slechts een handjevol mensen stemde op de Republikeinen. Lang niet genoeg om ons bedaarde straatje op stelten te zetten, lijkt me.

Het enige wat in de aanloop naar de inauguratie voor een beetje opwinding zorgt is het groeiende aantal bordes met anti-Trump-slogans. Ze duiken sinds een paar dagen op in bijna alle besneeuwde tuinen die we vanuit het raam kunnen zien: bij de burens, de overburens, de burens van de overburens en hun burens.

NOT MY PRESIDENT!

NO YOU CAN'T!

STOP THE HATE!

STOP BIGOTRY!

Zelfs in onze eigen tuin staat sinds vanmorgen een bord, *DUMP THE TRUMP*, dat Mario er klaarblijkelijk heeft neergezet. Het geeft een warm gevoel, alsof we er al een beetje bij horen, ook al wonen we hier pas een paar weken en hebben we nog geen enkele buurtbewoner gezien.

De uiteindelijke inauguratie van Donald Trump is nogal een anticlimax.

Voor de zoveelste keer op rij sneeuwt het zo hard dat we de hele dag binnen moeten blijven, maar door allerlei gedoe met een verstopte afvoer mis ik ook nog eens het grootste deel van de televisie-uitzending.

America First, America First, America First, hoor ik de nieuwbakken president vanuit de kamer roepen terwijl ik op mijn rug in het gootsteenkastje lig.

Later, als we weer op ons vaste plekje voor het raam zitten, blijkt de straat uitgestorven als altijd. Demonstranten laten zich niet zien, en plundersaars al helemaal niet. De enige noe-

menswaardige voorbijganger is Mario, die een groot vat drinkwater richting de voordeur probeert te rollen door de sneeuw.

'You've got to be prepared,' roept hij als hij ons ziet kijken en hij steekt zijn duim omhoog, maar de waterleiding zal het vandaag gewoon blijven doen, net als de elektriciteit en het gas, en morgen zal zelfs de supermarkt weer opengaan, want volgens het weerbericht is de ergste sneeuwval dan eindelijk voorbij.

F E B R U A R I

Mannen met kinderwagens groeten elkaar. Niet met de nonchalante zwaai van motorrijders of buschauffeurs, maar met een soort verontschuldigende grijns, alsof het een komisch toeval is: twee mannen met kinderwagens, zomaar op dezelfde stoep.

Al snel leer ik mee te grijnzen, want ik kom er regelmatig eentje tegen. Sommigen hebben honden bij zich, anderen dragen extra kinderen in een buik- of rugzak. Allemaal lopen ze een stuk sneller dan ik met mijn lompe tweepersoonswagen, maar ik ben allang blij dat we eindelijk naar buiten kunnen.

De sneeuw is inmiddels op de meeste plaatsen veranderd in een keiharde laag ijs – nog steeds niet ideaal, maar toch een verbetering. Na enig onderzoek lukt het me om een wandeling van ongeveer een uurtje uit te stippelen over min of meer begaanbare wegen: Cushing Street, Huron Avenue, Fayerweather Street, Brattle Street en weer terug. We lopen er elke dag, soms wel twee keer.

Huron Avenue is een brede laan die kaarsrecht richting het centrum van Cambridge leidt. Hoe verder je komt, hoe mooi-

er het wordt. Aan het begin staan dezelfde rommelige houten huizen als in onze straat; aan het einde staan prachtige negentiende-eeuwse paleizen met serres, torentjes, dubbele garages.

Ergens halverwege is een rij dure winkels in lage, bakstenen gebouwtjes: een kattensalon, een antroposofische speelgoedwinkel, een kunstboekhandel – jammer genoeg hebben ze geen van alle een deur die breed genoeg is voor mijn kindervan. Alleen bij familierestaurant Blue Moon zouden we in theorie naar binnen kunnen, maar dat is gesloten op doorde-weekse ochtenden.

Ik behelp me maar met door etalageruiten gluren. Een fles biologisch-dynamische kattenshampoo voor 59 dollar, een houten treinbaan voor 199 dollar, een boek met zwart-witfoto's van spoorbruggen voor 149 dollar, een kopje pompoensoep voor 15 dollar.

Bij geen enkele winkel op Huron Avenue zie ik ooit klanten, en voorbijgangers zijn ook zeldzaam, op een sporadische wandelaar met hond of kindervan na. Op sommige dagen voelt het alsof ik over een verlaten filmset loop in plaats van door een echte winkelstraat. Pas na ruim een week, en zeker tien wandelingen, merk ik dat mijn vaste rondje niet helemaal onopgemerkt is gebleven.

'You again?'

Een raspende stem vanuit een portiek. Er hoort een man bij van een jaar of zestig met een bontmuts op zijn hoofd en een walmende sigaar in zijn hand.

'Is het niet wat te koud om met zulke kleintjes te wandelen?'

Hij kijkt bezorgd in mijn wagen, waar de dik ingepakte

kinderen liggen te slapen. Het is inmiddels weer een beetje gaan sneeuwen, maar daar hebben ze geen last van onder de grote plastic beschermkap.

‘Zij liggen daar best,’ antwoord ik. ‘Het is eigenlijk alleen voor *mij* een beetje koud,’ en dat is ook zo, want mijn dunne v&D-jasje is helemaal niet berekend op de barre winter van Cambridge.

‘Als je wil mag je wel even komen schuilen,’ zegt de man, en hij wijst naar zijn portiek. ‘Gary Shapiro, makelaar,’ voegt hij toe, terwijl hij een grote, harige hand uitsteekt.

Nieuwsgierig kijk ik over zijn schouder, waarachter inderdaad een bordje *Real Estate Agent* hangt. Het bijbehorende kantoor is zo klein dat ik het nog niet eerder had opgemerkt tijdens mijn wandelingen: een pijpenla van amper drie meter breed waarin alleen een bureau, twee stoelen en een heleboel kamerplanten staan.

Gary blijkt iemand die graag praat, en als hij hoort dat ik niet uit Cambridge kom kan hij zijn enthousiasme helemaal niet meer bedwingen. Nog voordat we ons goed en wel in het portiek hebben gemanoeuvreerd – erg krap, maar in ieder geval uit de wind – steekt hij al van wal.

‘In de winter, als het stil is op straat, ziet het er hier precies zo uit als vroeger. De stoep is hetzelfde, de straatlantaarns, de huizen. *Everything is the same, but different*. De grote veranderingen hebben zich achter de gevels afgespeeld.’

Hij wijst naar een kast van een huis met eigele muren, schuin aan de overkant.

‘Toen ik als makelaar begon, in 1986, woonde daar een grote Italiaanse familie. Vader, moeder, oma, drie volwassen kinderen. Geen van allen hadden ze werk, maar dat hoefde ook